

Motion till riksdagen 2016/17:159

av **Jonas Sjöstedt m.fl. (V)**

En aktiv freds- och säkerhetspolitik

1 Innehåll

1	Innehåll	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	En förebyggande säkerhetspolitik	5
3.1	Säkerhetspolitiska instrument	7
3.2	Vikten av en självständig utrikespolitik	8
4	Förebygga väpnade konflikter	8
4.1	Utrikespolitik, handel och vapenexport	9
4.2	Myndigheter, organisationer och mellanfolkliga kontakter	10
4.3	Civil och militär samverkan	11
5	Ett aktivt fredsarbete	11
5.1	Nedrustning	11
5.1.1	Kärnvapen	11
5.2	Minskade spänningar i Östersjöområdet	12
5.3	Forskning	13
5.3.1	Internationellt forskningsutbyte	13
6	Ett starkt totalförsvaret	13
6.1	Frivilligorganisationerna	14
7	Kvinnors säkerhet	14
7.1	FN:s resolutioner 1325, 1820 och 1960	15
7.1.1	Kvinnor, fred och säkerhet – resolution 1325 och 1820	15
7.1.2	Det sexualiserade våldet – resolution 1820 och 1960	16
8	Säkerhetspolitiska relationer	17
8.1	Vi värnar den militära alliansfriheten, FN och folkrätten	17
8.2	Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom Norden	17
8.3	En aktiv roll i OSSE	18

8.4	EU	18
8.4.1	Krigsmaterielsamarbetet inom EU	18
8.4.2	Europeiska försvarsbyrån – EDA	19
8.5	Nato	19
8.5.1	Militära operationer under Natoflagg	19
8.5.2	Svensk representation på Natos högkvarter	20
8.5.3	Partnerskap för fred	20
8.5.4	Nato StratCom	21
9	Gemensam säkerhet tillsammans med andra	21

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma under mandatperioden med konkreta och kostnadsberäknade förslag på hur man avser att förbättra skyddet av samhällsviktiga funktioner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter i högre utsträckning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i syfte att konkretisera arbetet med att förebygga väpnade internationella konflikter bör upprätta en heltäckande handlingsplan för ändamålet samt återkomma med ett förslag på hur arbetet ska organiseras på ett mer effektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen regelbundet bör utarbeta en regeringsskrivelse om arbetet med att förebygga väpnade konflikter som både utvärderar tidigare insatser och diskuterar framtida prioriteringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för ökade diplomatiska kontakter i syfte att motverka internationella spänningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien och verka inom EU för att unionen inför ett liknande embargo, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på nytt regelverk för svensk vapenexport senast vid årsskiftet 2017/2018 och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att öka stödet till folk till folk-samarbetet med Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att visumtvånget för ryska medborgare bör avvecklas för turister och studenter samt företrädare för civila samhället och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att civila och militära insatser alltid bör hållas separerade när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser i internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige både i EU och i FN ska arbeta för en global nedrustning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör spela en aktivare roll i syfte att skapa ett ökat samarbete runt Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tillsammans med grannländerna bör arbeta för ett utökat utrymme för spaningsflygningar i närområdet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska institutet bör få ett särskilt uppdrag att arbeta för att främja en säkerhetsgemenskap och en demokratisk utveckling i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att särskilt arbeta för ett ökat internationellt forskningsutbyte kring säkerhetspolitiska frågor och fredsfrämjande insatser och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna vid fredsbevarande insatser ska vara kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild svensk ambassadör bör tillsättas för att stärka det svenska arbetet med att implementera resolution 1325 och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kontakt med berörda myndigheter bör säkerställa att det finns tillgänglig information och nödvändiga rutiner för att möjliggöra uppgiftslämnande gällande sexuellt våld, sexuella trakasserier eller liknande missförhållanden för anställda inom Försvarsmakten oavsett arbetsplats och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen till riksdagen bör redovisa arbetet med att implementera FN:s resolution 1325 och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla samarbetsländer vid internationella insatser ska ha en handlingsplan för att implementera FN:s resolution 1325 och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att Internationella brottmålsdomstolen, ICC, skaffar sig den kompetens som krävs för att kunna utreda misstankar om sexuellt våld och avsätter tillräckligt med resurser för att samla in bevis, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla internationella insatser arbetar förebyggande för att motverka sexualiserat våld och övergrepp gentemot civilbefolkningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fredsskapande, fredsbevarande och fredsfrämjande åtgärder enbart ska ske på FN:s uppdrag eller annan folkrättslig grund och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta en mer aktiv del i och högre prioritera arbetet i OSSE och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör motsätta sig alla riktlinjer eller regelverk inom EU som kan leda till att vår möjlighet att reglera vapenhandeln begränsas och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör lämna Europeiska försvarsbyrån och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte bör inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör avstå från att delta i Natoleda internationella insatser som inte bidrar till fred, utveckling och säkerhet för civilbefolkningen och tillkännager detta för regeringen.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör lämna Natos reservstyrka Response Forces Pool och i stället söka andra samarbeten, främst med de nordiska länderna, och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör riva upp samförståndsavtalet om världlandsstöd med Nato och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska representationen på Natos högkvarter omgående bör avvecklas och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör lämna Partnerskap för fred och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör avbryta de samarbeten som finns med Nato Stratcom och att regeringen bör avstå från att söka svenskt medlemskap i centret och tillkännager detta för regeringen.

3 En förebyggande säkerhetspolitik

Principiellt kan säkerhetspolitiken rymma två element: direkta försvarsåtgärder mot angrepp eller politiska åtgärder avsedda att minska konfliktrisker, motverka internationell spänning och förhindra att hot och väpnade konflikter uppstår. (Nationalencyklopedin 2015)

Den så viktiga säkerhetspolitiska debatten reduceras alltför ofta till en försvarsdebatt och försvarsdebatten i sin tur reduceras till en fråga om enbart det militära försvaret. Vänsterpartiet menar att en framgångsrik säkerhetspolitik måste spänna över ett brett fält och inkludera såväl fattigdomsbekämpning och åtgärder för jämlikhet som konflikthantering och diplomatiska insatser. Det är heller inte bara Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som har en roll i det säkerhetspolitiska arbetet, utan även andra myndigheter och civilsamhället.

Vänsterpartiet anser att Sverige som militärt alliansfritt land har en viktig uppgift i världen. Som opartisk aktör kan vi agera medlare i internationella konflikter och ställa upp som värdland för fredsförhandlingar. Vår militära alliansfrihet stärker också vår trovärdighet när det gäller biståndspolitiken. Förändringarna i vår omvärld de senaste decennierna har varit omvälvande och i huvudsak positiva. För Sveriges del har det kalla krigets slut inneburit att de allvarligaste hoten mot vår säkerhet försvunnit. Samtidigt har en ny osäkerhet vuxit fram. Globaliseringen har förändrat världsbilden. Nya stormakter växer fram och det militära invasionshotet mot Sverige har ersatts av en mer mångfasetterad hotbild.

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. Rysslands destabiliseringsförsök, kriget i Syrien och turkiska kränkningar av mänskliga rättigheter genererar en politisk osäkerhet samtidigt som terroråd och ökande fascistiska strömningar skapar osäkerhet och otrygghet i Europa. Också klimatförändringar, pandemier och naturkatastrofer måste inkluderas i det säkerhetspolitiska perspektivet. I dag är fler människor på flykt i världen som en konsekvens av klimatförändringarna än p.g.a. krig och konflikter. Trots betydande framsteg i enlighet med millenniemålen svälter människor fortfarande ihjäl och många dör i enkla eller okomplicerade sjukdomar och i samband med graviditet och förlossning i stora delar av världen.

Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har försämrats. Vi ser med oro på att den ryska ledningen har visat sig beredd att använda militära medel för att uppnå politiska mål. Det finns inga ursäkter för Rysslands agerande vad gäller Ukraina och annekteringen av Krim. Ryssland är ett säkerhetspolitiskt hot, först och främst mot alla i Ryssland som motsätter sig styret i Kreml. Rysslands imperialistiska politik utgör också ett direkt hot mot befolkningen i flera grannländer – Ukraina, Georgien, Moldavien och länderna i Centralasien – inte främst mot Sverige.

Med tanke på Riksrevisionens rapport 2014:23 om informationssäkerhet i den civila statsförvaltningen bör tempot höjas i arbetet med att skydda samhällsviktiga funktioner och sådana system som är viktiga för totalförsvaret. Regeringen bör återkomma under mandatperioden med konkreta och kostnadsberäknade förslag på hur man avser att förbättra skyddet av samhällsviktiga funktioner. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Utgångspunkten för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska vara att värna vårt lands säkerhet. Det kräver en modern försvarsmakt som har förmågan att möta de olika former av hot som vårt land kan ställas inför, men som också har möjlighet att vara en fredsbevarande kraft i andra delar av världen. Det kräver att Sverige har en trovärdig militär alliansfrihet. Vårt lands säkerhet förutsätter också en aktiv, självständig utrikespolitik med ett brett engagemang för demokrati, mänskliga rättigheter och folkrätt, för kvinnors frigörelse och global social rättvisa. Men det kräver också ett brett internationellt engagemang för nedrustning, konfliktförebyggande insatser, ett starkt FN, återupprättad respekt för folkrätten och minskad vapenhandel, ett förbud mot vapenexport till diktaturer, krigförande stater och länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna samt ett internationellt förbud mot massförstörelsevapen.

Sveriges militära alliansfrihet har tjänat oss och vår omvärld väl och har möjlighet att göra det under lång tid framöver. Den militära alliansfriheten har bidragit till att generation efter generation i Sverige kunnat leva i fred. Den militära alliansfriheten har dessutom gett oss ett utrikespolitiskt handlingsutrymme som gjort att Sverige kunnat spela en viktig internationell roll för fred och nedrustning – när den politiska viljan funnits.

Sverige har dock sakta men säkert övergivit en traditionell och framgångsrik säkerhetspolitik som byggd på militär alliansfrihet, nedrustning, fredliga lösningar på konflikter, stöd till FN och solidaritet med tredje världen. Sedan vi blev medlemmar i Europeiska unionen har den svenska militära alliansfriheten urholkats alltmer. I dag är vi med och bidrar till militariseringen av EU, vårt samarbete med Nato stärks och det uppstår allt oftare frågetecken kring de internationella militära insatser vi deltar i. Vänsterpartiet är emot denna utveckling.

Vänsterpartiet menar att en oberoende och militärt alliansfri utrikespolitik är avgörande för Sveriges handlingsfrihet även i framtiden. Vi vill att Sverige främst ska inrikta sin internationella säkerhetspolitik på fredliga lösningar och på att förebygga kriser snarare än att förespråka militära lösningar. Kvinnors roll i det säkerhetsbyggande arbetet och i konflikter är av särskilt intresse eftersom dessa frågor alltför sällan finns med på den internationella säkerhetspolitiska agendan.

3.1 Säkerhetspolitiska instrument

Traditionella säkerhetsbegrepp fokuserar på statens säkerhet mot externa militära hot men klarar inte av att fånga den bredd av utmaningar vi står inför i dag. De traditionella instrumenten för att skapa säkerhet – militär maktbalans och avskräckning – är alltför trubbiga för att hantera de många utmaningarna. För att möta dagens säkerhetsproblem krävs därför en bredare syn på vad säkerhet är och vem den är till för. Vi måste lära oss att se på världen med nya ögon. Därför behöver vi en ny begreppsapparat. Det krävs också en kraftigt uppdaterad verktygslåda med olika instrument, processer och metoder som hjälper oss att skapa säkerhet. Det militära instrumentet är praktiskt taget verkningslöst när det gäller att hantera klimathot, pandemier och fattigdom, men även mot terrorism och mot stater som söker destabilisera sina grannar. En stark tonvikt måste läggas på att förebygga att motsättningar eskalerar till väpnad konflikt.

Tanken på att säkerhet måste byggas tillsammans med andra är knappast ny. Redan Västtysklands förbundskansler Willy Brandt formulerade, trots det då rådande kalla kriget, en s.k. Ost-politik med samarbetsinslag och kritiserades hårt för detta, men fick till slut Nobels fredspris 1971. Palmekommissionen kompletterade Brandt med en handfast nedrustningsagenda under begreppet ”gemensam säkerhet”. Tanken var att fortsatt kapprustning förr eller senare leder till en urladdning. Man föreslog i stället kärnvapenfria zoner, tillbakadragande av vapensystem i gränsområdena samt konkreta nedrustningsåtgärder i kontrollerbara former.

Mänsklig säkerhet är ett begrepp som kan bilda utgångspunkt för ett nytänkande. Det myntades inom FN-systemet 1994 (UNDP:s Human Development Report) och markerar en förskjutning från staters säkerhet genom vapen, till folkens och människornas säkerhet genom utveckling och samarbete. Genom att flytta fokus från staten till människorna förändras vår bild av vad som bör ingå i och prioriteras i en säkerhetspolitisk debatt, och än mer av hur säkerhetsproblem bör lösas.

Minst lika viktiga säkerhetspolitiska instrument som det militära blir därför satsningar på utbildning, fattigdomsbekämpning och respekt för mänskliga rättigheter. Kvinnors fullständiga deltagande i alla aspekter av samhället, inte minst inom medling, förhandling, konfliktlösning och återuppbyggnad av samhällen efter krig ska vara en självklarhet, men förblir (trots viktiga framsteg) en stor outnyttjad resurs för ökad säkerhet. Som medlem i EU och förespråkare för fredliga lösningar på konflikter är det viktigt att Sverige är med och lyfter viktiga säkerhetspolitiska frågor. Eftersom säkerhetshot mot kvinnor sällan finns med på den säkerhetspolitiska agendan vill Vänsterpartiet förändra säkerhetsbegreppet till att även inkludera kvinnors säkerhet. Brist på makt, inflytande och rörelsefrihet, brist på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt mäns våld mot kvinnor är viktiga säkerhetsfrågor både nationellt och internationellt.

Klimatförändringar borde uppta en större plats i Sveriges planering för krisberedskap. Klimatförändringarna är redan här och Sverige kommer att påverkas kraftigare av dessa i framtiden. Cyberhot är också ett eftersatt område. En robust cyberförsvarsförmåga är nödvändig för att kunna skydda samhällsviktiga funktioner och system.

Även om denna bredare syn på säkerhetspolitik är förankrad i goda formuleringar och bred politisk enighet ser verkligheten annorlunda ut. Den breda säkerhetspolitiska analysen stannar nämligen på papper och i deklARATIONER medan den militära komponenten får nästan all uppmärksamhet i debatten och i åtgärderna.

Bl.a. professor Lars Ingelstam har i en debattartikel (Mänsklig Säkerhet 2015-06-15) kritiserat den försvarspolitiska inriktningen för att inte gå i linje med de verkliga problemen: ”Inför det nu aktuella försvarsbeslutet hette rapporten Vägval i en globaliserad värld. Där tecknas en mångdimensionell bild av globalisering, teknikutveckling, miljö och klimat, geopolitik och rustningar. Ett år senare går man direkt på Försvarsmaktens inriktning. Alla de hot och säkerhetsproblem som inte kan mötas med militära medel lämnas i stor utsträckning obeaktade och överlag ofinansierade.”

Sverige deltar i dag i en rad internationella samarbeten som, trots att de sker till relativt höga kostnader, inte förmår skapa säkerhet – varken för Sverige eller för vår omvärld. Vänsterpartiet vill se en offensiv freds- och säkerhetspolitik som sätter demokrati, folkrätt och mänskliga rättigheter i centrum. Vi vill se en omfördelning där resurser flyttas från några av våra största militärt inriktade internationella samarbeten till förebyggande och säkerhetsskapande åtgärder.

3.2 Vikten av en självständig utrikespolitik

Vänsterpartiet vill betona vikten av ett folkligt förankrat försvar och en trovärdig svensk militär alliansfrihet. Militär alliansfrihet är en förutsättning för att kunna föra en självständig och progressiv utrikespolitik. Vänsterpartiet ser internationella samarbeten som en nödvändig och självklar del av ett globalt säkerhetspolitiskt arbete. Vi värnar dock samtidigt den militära alliansfriheten av samma anledning. Närmandet till Nato genom samförståndsavtalet om världlandsstöd och deltagandet i EU:s stridsgrupper riskerar vår militära alliansfrihet och vårt oberoende. Det är en betydligt klokare säkerhetspolitisk strategi att självständigt kunna föra en progressiv utrikespolitik än att tvingas in i krig och konflikter vi själva inte valt.

4 Förebygga väpnade konflikter

Internationell säkerhet ska vila på samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning. Världen lider i dag ingen brist på militära styrkor och förband, men det finns ett stort underskott på humanitära insatser. FN:s säkerhetsråd har slagit fast att behovet är stort av åtgärder för att förebygga väpnade konflikter.

Vänsterpartiet anser att Sverige, i stället för att satsa på militära insatser, bör inrikta sin internationella säkerhetspolitik på att förebygga kriser samt hjälpa människor som drabbats av krig och katastrofer att återuppbygga sina samhällen. Våra arbetsområden bör innefatta fattigdomsbekämpning och hjälp med att utveckla demokrati och fungerande rättssamhällen. Hantering av de kriser som kan följa i spåren av förändringarna i klimatet och miljöpåverkan är också en av de stora utmaningar som svensk säkerhetspolitik bör ta sig an.

Arbetet med att förebygga väpnade konflikter får enligt Vänsterpartiet inte det utrymme det bör ha enligt fastslagna prioriteringar i utrikes- och säkerhetspolitiken. Sverige måste i högre grad prioritera det förebyggande arbetet som är långt mer effektivt både vad gäller mänskligt välmående, ekonomi och socialt kapital. De åtgärder som Sverige vidtar för att förebygga väpnade konflikter måste också tydligare vara kopplade till konkreta risksituationer. Det kan inte enbart vara inriktat på ett mer

allmänt förebyggande arbete som först på lång sikt och indirekt kan kopplas till fredsbyggande och undanröjande av risker för väpnad konflikt. Givetvis är sådana indirekta insatser, som kan handla om utvecklingssamarbete och nedrustningsarbete, av godo men de kan inte tillåtas dölja behovet av mer konkreta insatser. Sverige bör prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter i högre utsträckning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Varje konfliktsituation är unik och det finns naturligtvis ingen standardmall att följa. Potentiella konfliktområden måste uppmärksammas på ett tidigt stadium och för de aktörer som vill bidra till att fredligt lösa en konfliktsituation krävs flexibilitet, analysförmåga och anpassningsförmåga till den specifika situationen. I syfte att konkretisera arbetet med att förebygga väpnade internationella konflikter bör regeringen upprätta en heltäckande handlingsplan för ändamålet samt återkomma med ett förslag på hur arbetet ska organiseras på ett mer effektivt sätt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De myndigheter som har ett säkerhetspolitiskt uppdrag ska ha kompetens att skaffa sig en samlad bild över det internationella läget och arbeta utifrån det perspektiv som är relevant för den specifika situationen i syfte att förebygga väpnade konflikter. Utifrån ett gott underrättelseläge kan politiska åtgärder rekommenderas i tidigt skede. Åtgärderna kan vara av varierande slag, såsom diplomatiska, politiska, ekonomiska och folkrättsliga insatser.

Eftersom det förebyggande arbetet är en så viktig och prioriterad komponent i den traditionella utrikes- och säkerhetspolitiken är det också av största vikt att kunskapen om vad Sverige gör inom detta område sprids till den svenska allmänheten. Riksdagen ska också kunna granska den förda politiken. Regeringen bör därför regelbundet utarbeta en regerings skrivelse om arbetet med att förebygga väpnade konflikter som både utvärderar tidigare insatser och diskuterar framtida prioriteringar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.1 Utrikespolitik, handel och vapenexport

Utrikespolitiken och diplomatin kan ses som Sveriges främsta försvarslinje och den behöver stärkas. Särskilt när bilaterala relationer är ansträngda bör diplomatiska kontakter användas för att ändå upprätthålla en dialog i stället för att frysa förbindelser eller lägga ned generalkonsulat och andra institutioner. T.ex. borde generalkonsulatet i Kaliningrad av dessa skäl inte ha stängts 2009. I det högre spänningsläge som nu råder kan Finland tjäna som ett gott exempel med utbyte på högsta politiska nivå liksom kontakter mellan respektive folkvalda församlingar m.m. Regeringen bör därför arbeta för ökade diplomatiska kontakter i syfte att motverka internationella spänningar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sveriges handel och utrikesinvesteringar präglas av inkonsekvens och godtycke. Även om varje relation med en annan stat är unik och varje situation måste bedömas utifrån sina egna förutsättningar måste Sveriges handel vila på en tydlig grund där demokrati och mänskliga rättigheter värnas.

Regeringens exportstrategi lyfter fram 26 länder som fram till 2020 ska vara prioriterade i regeringens exportfrämjande arbete. Listan inkluderar en rad auktoritära regimer men saknar flera demokratiska länder som beräknas ha en hög tillväxt under de kommande åren. Vänsterpartiet ifrågasätter denna prioritering. Handel och investeringar i olika diktaturer som Kina, SaudiArabien och nu senast Iran försvaras ofta med att de

på sikt innebär ökade möjligheter till en demokratisk utveckling. Men utan att samtidigt kombinera handel med en medveten strategi för att påverka landet i en mer demokratisk riktning blir talet om ökad demokrati inte tillräckligt trovärdigt. Täta kontakter mellan västvärlden och det saudiska kungahuset har t.ex. lett till ytterst få, om ens några, progressiva reformer. I stället har det lett till att legitimera det rådande samhällssystemet. Att Sverige okritiskt exporterar vapen till Saudiarabien kan inte ses som någonting annat än ett stöd för regimens handlingar. EU-parlamentet antog den 25 februari i år en resolution som kräver ett vapenembargo mot Saudiarabien, med anledning av landets krigföring i Jemen. EU-parlamentets beslut sänder också en tydlig signal till medlemsstaterna. Nederländerna har lyssnat och beslutade i mars att införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien med hänvisning till både Saudiarabiens massiva bombningar av Jemen och massavrättningar i landet. Sverige bör följa Nederländernas exempel och verka inom EU för att EU-parlamentets resolution genomförs. Sverige bör införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien och verka inom EU för att unionen inför ett liknande embargo. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sveriges regelverk för export av krigsmateriel behöver förändras i grunden och Vänsterpartiets mål är tydligt – vi vill se en värld i fred, utan vapen. Därför menar vi att Sveriges vapenexport på sikt helt ska avvecklas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på nytt regelverk för svensk vapenexport senast vid årsskiftet 2017/2018. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För vidare läsning om Vänsterpartiets politik om vapenexport, se vår motion med anledning av skr. 2015/16:114 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden” (motion 2015/16:3371).

Vänsterpartiet står bakom EU:s sanktioner mot Ryssland med anledning av den oacceptabla annekteringen av Krimhalvön och det direkt ryska militära stödet till separatister i östra Ukraina. Nyttan av sanktioner måste dock ständigt utvärderas. I ett läge där handel kan anses främja avspänning och en demokratisk utveckling i större utsträckning än sanktionerna i sig måste det finnas en beredskap och plan för hur en ökad kontakt ska gå till. Det måste dock alltid ske efter noggranna avvägningar utifrån principer om demokrati, folkrätt och mänskliga värderingar. Redan i dag finns det behov av att komplettera sanktionerna med ökat utbyte och samarbete mellan befolkningarna i Sverige och Ryssland, t.ex. mellan civila samhället i våra länder och genom att fler ryssar får möjlighet att studera i Sverige. Därför bör regeringen uppdra åt berörda myndigheter att öka stödet till folk till folk-samarbetet med Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Myndigheter, organisationer och mellanfolkliga kontakter

Ett viktigt säkerhetspolitiskt arbete sker genom mellanfolkliga kontakter. Säkerhetspolitiskt motiverat internationellt samarbete bedrivs också av en rad myndigheter liksom universitet, högskolor, religiösa samfund, idrottsrörelsen, kulturorganisationer, vänortsutbyten etc. Sverige bör söka främja ett politiskt klimat som stimulerar till mellanfolkliga kontakter med organisationer och folkrörelser såväl som att främja turismen. Gällande visumtvånget för ryska medborgare bör detta avvecklas för turister och studenter samt företrädare för civila samhället. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Civil och militär samverkan

Sverige ska arbeta med både civila och, när så krävs, militära insatser. Biståndsmedel ska dock inte användas till militära insatser. Inte heller ska verksamheterna sammanblandas då det skapar oklarheter och tvivel på de civila insatsernas opartiskhet och integritet. När civil personal förknippas med militär ökar också risken för våld mot den civila personalen.

Vänsterpartiet menar att detta är mycket problematiskt. Civila och militära insatser bör alltid hållas separerade när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser i internationella insatser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Ett aktivt fredsarbete

Sverige ska vara en stark röst i det globala fredsarbetet. Sverige ska agera fredsfrämjande, fredsskapande och fredsbevarande på en folkrättsligt förankrad grund, t.ex. efter antagen resolution i FN:s säkerhetsråd.

Sveriges medlemskap i säkerhetsrådet under perioden 2017–2018 ger oss tillfälle att påverka utformningen av FN-ledda operationer. Medlemskapet ger också Sverige möjlighet att öka ansträngningarna för ett stärkande av FN som helhet. För vidare läsning om Vänsterpartiets förslag gällande FN, se vår motion Ett starkare FN (2016/17:48). Sverige bör se medlemskapet i säkerhetsrådet som ett tillfälle att arbeta för ett effektiviserande av FN:s fredsfrämjande verksamhet, en ökad transparens och ett ökat fokus på demokrati, folkrätt och mänskliga rättigheter. Särskilt viktigt är att i detta forum lyfta frågor som rör kvinnors rättigheter och säkerhet.

Det fredsfrämjande såväl som det fredsskapande arbetet måste ha ett feministiskt perspektiv, där kvinnor inkluderas på såväl verkställande som beslutande nivå. FN-resolutionerna 1325 och 1820 är centrala i detta sammanhang.

5.1 Nedrustning

Sverige bör arbeta för en global nedrustning. Ökade militära kraftansträngningar tillsammans med nya utmaningar i omvärlden och spänningar i närområdet riskerar att leda till ett påtagligt försämrat säkerhetsläge. Den spända relationen mellan Ryssland och Nato riskerar att bidra till en ökad militär upprustning med terrorbalans som följd.

Sverige har en god tradition av och stora kunskaper om fredsarbete. Det är erfarenheter som bör omsättas i fördjupade ansträngningar. Politisk vilja och energi måste kombineras med utveckling av forskning om såväl tekniska och naturvetenskapliga lösningar som bakomliggande orsaker till krig och konflikt, samt fred och säkerhet ur ett socialt perspektiv. Sverige ska både i EU och i FN arbeta för en global nedrustning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.1.1 Kärnvapen

Sverige har ett förflutet av aktivt arbete för nedrustning i allmänhet och kärnvapenavrustning i synnerhet. Genom Sveriges historia av militär alliansfrihet finns en unik röst som bör användas än tydligare för en global kärnvapenedrustning.

När det gäller kärnvapen är EU allt annat än konsekvent. Icke-spridningsavtalet lyfts fram som viktigt samtidigt som unionen inte alls problematiserar det faktum att två av unionens medlemsländer, Storbritannien och Frankrike, har och utvecklar kärnvapen. Utöver det har både USA och Ryssland kärnvapen utplacerade i flera europeiska länder.

Det skärpta läget i Östersjön ger en ny aktualitet åt frågan, inte minst för de nordiska länderna. En fortsatt upprustning vore förödande för förutsättningarna att bygga fred och säkerhet i Europa och i världen. Att införa en kärnvapenfri zon i Europa skulle vara ett sätt att tydligt vända utvecklingen och skulle förutsätta att både Nato och Ryssland enas om att dra tillbaka sina kärnvapen från Europa. Sverige måste inom EU vara en stark röst mot kärnvapen och för en nedrustning inom unionen. För vidare läsning om Vänsterpartiets hållning gällande kärnvapen, se vår motion Förbud mot kärnvapen (2016/17:156).

5.2 Minskade spänningar i Östersjöområdet

Östersjön är en viktig gemensam angelägenhet när det gäller såväl miljö och klimat som näringspolitik och säkerhetspolitik. Det är därför av särskild vikt att Sverige är med och bidrar till ett utvecklat samarbete på olika områden med angränsande länder.

Den av regeringen tillsatta utredningen Säkerhet i ny tid av Krister Bringéus som presenterades i september 2016 konstaterar att den enda stat i Sveriges närområde som under överskådlig tid kan tänkas utöva militär aggression mot sina grannar är Ryssland. Samtidigt bedömer man risken för ett isolerat ryskt angreppsföretag mot Sverige som uteslutet och ett ryskt militärt angrepp mot någon eller några av de baltiska staterna som ”i grunden osannolikt”. Säkerhetspolitikens uppgift är dock att i alla lägen förebygga och minska de spänningar som finns. Även frågor som saknar försvarspolitisk karaktär kan bidra till att bygga en närmare relation med länderna inom Östersjöregionen, inklusive Ryssland, och därmed fungera säkerhetspolitiskt stärkande.

Den svenska Kustbevakningen är en civil myndighet med uppdrag att i enlighet med särskilda föreskrifter bl.a. följa den internationella utvecklingen inom sitt verksamhetsområde. Ett ökat samarbete med andra länders motsvarighet borde därför vara både möjligt och önskvärt. Även Sjöräddningssällskapets återkommande internationella samarbetsövningar kring Östersjön, Baltic Sarex, bör uppmuntras att även inkludera fler länder.

Samtliga länder runt Östersjön är med i Östersjöstaternas råd. Rådet har inte något uttalat säkerhetspolitiskt uppdrag, men är en viktig komponent för att skapa och utveckla förtroendeskapande projekt och verksamheter. Redan nu pågår ett projekt om hur FN:s nya mål för hållbar utveckling tillämpas i tio av länderna. Här bör Sverige spela en aktivare roll i syfte att skapa ett ökat samarbete runt Östersjön. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det av president Dwight D. Eisenhower initierade avtalet ”Open Skies” som innebär att medlemsländerna får genomföra omfattande spaningsflygningar över varandras territorium bör uppgraderas, särskilt i ljuset av de allt fler rapporter om hur rena missförstånd fört oss nära randen till allvarliga konflikter. Inom ramen för det s.k. Cross Border Training North övar svenska flygförband redan gränsöverskridande med finska och norska flygförband. Regeringen bör tillsammans med grannländerna arbeta för ett utökat utrymme för spaningsflygningar i närområdet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Även bistånd kan spela roll för konfliktlösning och avspänning. Även om det rena biståndet till Ryssland och Östeuropa huvudsakligen fasats ut så bör förnyade försök göras för att främja en säkerhetsgemenskap och även en demokratisk utveckling. Detta kan ske inom ramen för det särskilda uppdrag som Svenska institutet redan har för att främja en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling i regionen. Svenska institutet bör därför få ett särskilt uppdrag att arbeta för att främja en säkerhetsgemenskap och en demokratisk utveckling i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sidas samarbete med civila samhället och andra aktörer i Ryssland för att stödja demokratisk utveckling och bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter är positivt liksom den särskilda resultatstrategi för bistånd gällande demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland som UD/Sida antagit för åren 2014–2018.

5.3 Forskning

Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska grunda sig på politiska beslut tagna utifrån demokratiska och folkrättsliga principer gjorda utifrån en god och välgrundad omvärldsanalys. Forskning kring säkerhetspolitiska och fredsfrämjande åtgärder är en viktig del i det internationella arbetet.

Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, bedriver i dag b.l.a. arbete inom området för säkerhetspolitiska studier och fredsfrämjande insatser. FOI har också en unik möjlighet till utvärdering och uppföljning av Sveriges internationella insatser. Vänsterpartiet är positivt till ökat internationellt samarbete vad gäller säkerhetspolitiska och fredsfrämjande studier. Vi ser behovet av att arbeta internationellt med forskning som rör vår omvärld.

5.3.1 Internationellt forskningsutbyte

Vetenskapsrådet och The Russian Foundation for Basic Research (RFBR) skrev 2012 under ett samarbetsavtal i syfte att underlätta samarbete mellan forskare med stöd från myndigheterna i de två länderna. Det handlade om gemensamma forskningsprogram, seminarier och workshoppar samt utbyte av personal och information om s.k. best practice. Även Nordiska ministerrådet har beslutat att fortsätta det nordisk-ryska samarbetet inom högre utbildning och forskning under åren 2016–2017. Det främsta målet med programmet är att stärka det nordisk-ryska samarbetet inom utbildning och forskning. Sådana exempel på samarbete vad gäller forskning bör ytterligare stimuleras. Regeringen bör därför ge berörda myndigheter i uppdrag att särskilt arbeta för ett ökat internationellt forskningsutbyte kring säkerhetspolitiska frågor och fredsfrämjande insatser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Ett starkt totalförsvaret

Sverige ska ha ett modernt försvar som är berett att hantera olika typer av kriser. Vänsterpartiet är positivt till den målsättning om en ökad operativ förmåga i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret som återfinns i den försvarspolitiska inriktningen. En trovärdig svensk militär alliansfrihet innebär också ett behov av ett svenskt försvar med stark folklig förankring som har kapacitet att

upprätthålla kontroll över svenskt territorium såväl som att möta de olika säkerhetshot vi står inför och kunna bidra i internationella insatser för att värna fred och säkerhet. Vänsterpartiet anser att en förutsättning för att försvaret ska ha möjlighet att möta olika hot och utmaningar är att försvaret har en stark folklig förankring. Därför är återinförandet av värnplikten av central betydelse. Den pågående utredningen om en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret ska presenteras i slutet av september. Vi väljer att avvakta utredningens förslag och tar därför inte upp frågor kring personalförsörjningen i den här motionen.

Vänsterpartiet har redan tidigare välkomnat att inriktningen på svenskt försvar förändrats från formen av ett insatsförsvar till ett territoriellt försvar. Det är bra och rimligt att Sverige återigen planerar för ett totalförsvar, att förbandsverksamheten tillgodoses och att stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna stärks.

6.1 Frivilligorganisationerna

De frivilliga försvarsorganisationerna har bred kunskap, engagemang och förmåga att bidra till att stärka det breda säkerhetsarbetet. Dessa organisationer bidrar till att öka enskilda människors och samhällets förmåga att hantera allvarliga händelser, olyckor och kriser. Genom att öka den fredstida förmågan att möta och hantera olyckor och kriser kommer även andra frivilligorganisationer att bidra till förmågan att motstå påfrestningar under höjd beredskap. Det är samtidigt viktigt att bredda de frivilliga försvarsorganisationerna. De behöver i framtiden i större utsträckning bestå av män och kvinnor från hela det svenska samhället. Det är angeläget att stärka deras möjligheter att verka, och vi ser behov av att lägga en större vikt vid frivilligorganisationernas arbete.

7 Kvinnors säkerhet

Alltför många av dagens beslutsfattare verkar ha en oförmåga eller ovilja att se kvinnors rättigheter som en central del av säkerhetspolitiken. Detta är inte bara ett svek mot hälften av världens befolkning utan leder dessutom till bristfälliga beslut när det gäller internationell fred och säkerhet. Växande högerextremism och repressiva strömningar i Europa och i vår omvärld utgör ett direkt säkerhetshot mot i synnerhet kvinnor, hbtq-personer och andra som inte passar in i det fascistiska samhällsbygget. Det är av största vikt att motarbeta en sådan utveckling.

Som medlemmar i EU och förespråkare för fredliga lösningar på konflikter är det viktigt att Sverige är med och lyfter viktiga säkerhetspolitiska frågor. Eftersom säkerhetshot mot kvinnor sällan finns med på den säkerhetspolitiska agendan vill Vänsterpartiet förändra säkerhetsbegreppet till att även inkludera kvinnors säkerhet. Brist på makt, inflytande och rörelsefrihet, brist på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt mäns våld mot kvinnor är viktiga säkerhetsfrågor både nationellt och internationellt.

I och med att det svenska försvaret allt oftare samarbetar med andra länder är det ur ett svenskt perspektiv av yttersta vikt att genusfrågorna prioriteras också i EU:s säkerhetspolitik. Under väpnade konflikter ökar våldet mot kvinnor och tar sig mer extrema uttryck. Systematiska våldtäkter är vanligt förekommande som en del av krigföringen. Hotet mot kvinnors säkerhet upphör dock inte när den väpnade konflikten

upphör. Att kunna delta på lika villkor som medborgare i ett samhälle är en fråga om demokrati. Jämställdhet är en viktig faktor för fred och demokrati. För att uppnå demokrati måste kvinnors deltagande öka på samtliga nivåer i samhället.

I dag är det i princip uteslutande män som deltar i processen när fred förhandlas fram efter en konflikt. En förutsättning för att uppnå långsiktig fred och stabilitet är att involvera även kvinnorna. Utan kvinnors erfarenheter och kunskaper går viktiga delar förlorade i planeringen av det nya samhälle som ska byggas upp efter kriget.

7.1 FN:s resolutioner 1325, 1820 och 1960

År 2000 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1325 Kvinnor, fred och säkerhet som handlar om att stärka kvinnors rättigheter och deltagande i fredsprocesser. För att vidare understryka de förödande effekterna av könsrelaterat våld i konflikter antogs resolution 1820 i juni 2008. I den krävs att sexuellt våld upphör i konflikter och att sexuellt våld erkänns som en typ av handling som bidrar till att konflikter förstärks och att fredsprocesser hejdas. Genom resolution 1960 fick FN dessutom ett förstärkt mandat och ytterligare ett verktyg mot straffriheten som ofta följer på sexuella våldsbrott. Som en följd av denna resolution byggde FN:s särskilda representant i frågor som rör sexuellt våld i krig och konflikter, då Margot Wallström, upp en ny fristående organisation vars uppgift är att se till att de som gör sig skyldiga till övergrepp mot kvinnor och barn under konflikter grips. Ett arbete som nu förs vidare av efterträdaren Zainab Hawa Bangura, allt i enlighet med resolution 1820.

7.1.1 Kvinnor, fred och säkerhet – resolution 1325 och 1820

Säkerhetspolitik är inte könsneutral. Hoten mot mäns och kvinnors säkerhet kan se olika ut. Krig och väpnade konflikter påverkar män och kvinnor på olika sätt och i olika utsträckning. En fredsprocess som leder till att våldet mot män upphör, innebär inte per automatik att våldet mot kvinnor upphör. Kvinnor och barn är de som drabbas hårdast i en konflikt och betydande resurser måste därför satsas på dessas behov av skydd och stöd under och efter en konflikt.

En ökad andel kvinnor i t.ex. fredsfrämjande insatser, som resolution 1325 syftar till, är ett viktigt mål i sig. Representation är en viktig byggsten i demokratin och botten i rättvisekrav. Det är grundläggande att understryka kvinnors avgörande uppgifter och roll i fredsprocesser, så som det beskrivs i resolution 1325.

I dag finns det en bred politisk samsyn om att kvinnor behövs inom försvaret men inte mycket görs för att skynda på processen. Vänsterpartiet anser att målet vid fredsbevarande insatser måste vara att minst 40 procent av deltagarna är kvinnor. Regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna vid fredsbevarande insatser ska vara kvinnor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige antog 2006 den första handlingsplanen för resolution 1325 och handlingsplanen har därefter förlängts. Men med tiden har bristerna i den svenska handlingsplanen blivit allt tydligare. Det saknas tydliga mätbara mål, en tydlig tidtabell, ett effektivt kontrollsystem och öronmärkta resurser för att genomföra handlingsplanen. För att stärka det svenska arbetet med att implementera resolution 1325 bör en särskild svensk ambassadör tillsättas för frågan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det är viktigt att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Förutom ökad andel kvinnor i fredsfrämjande insatser måste det finnas ett genusperspektiv på de internationella insatserna. Anställda inom internationella insatser har vid upprepade tillfällen missbrukat sin maktposition genom att utnyttja kvinnor och flickor sexuellt. Förutom de direkta konsekvenserna för kvinnan eller flickan så motverkas det faktiska syftet med den internationella närvaron. Genom att bidra till den organiserade brottsligheten, som ofta kontrollerar prostitution och människohandel, upprätthåller man instabiliteten och våldet i landet. Meddelarfriheten måste gälla även för de anställda inom Försvarsmakten som påtalar missförhållanden gällande sexuellt våld, oavsett om man arbetar i Sverige eller internationellt. Regeringen bör därför i kontakt med berörda myndigheter säkerställa att det finns tillgänglig information och nödvändiga rutiner för att möjliggöra uppgiftslämnande gällande sexuellt våld, sexuella trakasserier eller liknande missförhållanden för anställda inom Försvarsmakten oavsett arbetsplats. Detta bör regeringen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regelbunden rapportering skulle göra det lättare för såväl riksdagen som det civila samhället att följa arbetet med implementeringen av FN:s resolution 1325. Regeringen bör årligen till riksdagen redovisa arbetet med att implementera FN:s resolution 1325. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sveriges militära insatser i andra länder ökar och därmed också det militära samarbetet med andra länder. Om Sverige är det enda landet som arbetar med FN:s resolution 1325 är risken stor att frågorna om kvinnors säkerhet försvinner. Sverige bör verka för att alla samarbetsländer vid internationella insatser ska ha en handlingsplan för att implementera FN:s resolution 1325. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.1.2 Det sexualiserade våldet – resolution 1820 och 1960

I väpnade konflikter har systematiska våldtäkter ofta använts som vapen. Massvåldtäkter påverkar familjer och samhällen ekonomiskt, socialt och moraliskt. Det förekommer också att systematiska våldtäkter används som ett led i etnisk rensning genom att kvinnorna avsiktligt görs gravida och därefter nekats abort. I resolution 1820 framhålls tydligt att det massiva sexualiserade våldet i konflikter hotar internationell fred och säkerhet. Problem uppstår när orden inte omsätts i konkret handling av världens stater. Som en följd av detta antogs resolution 1960 och i februari 2010 den ovan nämnda FN-organisationen direkt underställd FN:s generalsekreterare med syfte att genomföra FN-resolution 1820. Vänsterpartiet menar att regeringen bör ge detta initiativ sitt fulla stöd. Vänsterpartiet anser dock att arbetet med att genomföra FN-resolutionen 1820 är ett arbete som måste drivas på flera fronter. Sverige bör verka för att Internationella brottmålsdomstolen, ICC, skaffar sig den kompetens som krävs för att kunna utreda misstankar om sexuellt våld och avsätter tillräckligt med resurser för att samla in bevis. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör även verka för att alla internationella insatser arbetar förebyggande för att motverka sexualiserat våld och övergrepp gentemot civilbefolkningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Säkerhetspolitiska relationer

Att samarbeta med andra länder och organisationer är nödvändigt. En förutsättning för ett fördjupat samarbete med övriga nordiska länder är dock att detta samarbete inte inskränker Sveriges militära alliansfrihet. Den militära alliansfriheten är en förutsättning för att Sverige ska kunna föra en självständig utrikespolitik för fred och nedrustning, men bidrar också tydligt till att vi kan värna vårt lands säkerhet.

Vänsterpartiet värnar FN-systemet och folkrätten samt det generella förbudet mot anfallskrig. Vi beklagar att Sveriges deltagande i FN-ledda insatser kraftigt minskat de senaste decennierna. Samtidigt har Sverige fokuserat alltmer på Nato- och EU-ledda insatser och på deltagande i EU:s stridsgrupper. Vi vill att Sverige i stället framöver tydligt ska prioritera deltagande i FN-ledda internationella insatser. Vid internationella insatser ser vi arbetet med FN-resolutionerna 1325 och 1820 som centrala.

Däremot menar Vänsterpartiet att Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU. I stället bör EU prioritera en roll som förtroendeskapare och fredsbyggare i Europa.

8.1 Vi värnar den militära alliansfriheten, FN och folkrätten

Vänsterpartiet anser att det vid internationella insatser alltid är behovet i de krisdrabbade områdena som ska styra och aldrig svenska intressen. Det är viktigt att varje ny internationell insats debatteras och beslutas i riksdagen. För att Sverige ska bli trovärdigt i sitt internationella engagemang krävs en oberoende utrikespolitik och militär alliansfrihet.

FN är en viktig organisation för fred, avspänning och nedrustning. Alla beslut om militärt våld som en sista utväg för att skydda freden och de mänskliga rättigheterna ska ske på FN:s uppdrag eller annan folkrättslig grund. Det är viktigt att vid ställningstaganden gällande internationella insatser inte bara förlita sig på FN-mandat, en bedömning måste göras i varje enskilt fall. När så behövs måste folkrätten och FN-stadgan kunna hävdas gentemot säkerhetsrådet för att stärka FN:s ställning. Fredsskapande, fredsbevarande och fredsfrämjande åtgärder ska enbart ske på FN:s uppdrag eller annan folkrättslig grund. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.2 Försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom Norden

Ett ökat nordiskt samarbete är både viktigt och efterfrågat. Vänsterpartiet ser möjligheter att fördjupa samarbetet med våra nordiska grannländer, i synnerhet Finland, på en rad områden inom försvarspolitiken. Vi ställer oss bakom ett utökat nordiskt samarbete på försvarsområdet för effektiviserad resursanvändning, ökad effekt och ökad militär förmåga, så länge det inte hotar den nationella beslutanderätten avseende den operativa förmågan. Sveriges militära alliansfrihet får inte påverkas. Det nordiska samarbetet ska inte ersätta svensk förmåga utan de ska komplettera varandra.

Vänsterpartiet säger nej till ett svenskt deltagande i EU:s stridsgrupper och vi reserverade oss mot att Sverige som ramnation ledde den nordiska stridsgruppen under det första halvåret 2015. Stridsgrupperna är en del av EU:s militarisering. Sverige är officiellt fortfarande militärt alliansfritt, men genom att delta i den nordiska

stridsgruppen anser vi att Sverige har frångått kravet på att svenska militära insatser internationellt alltid ska ha FN-mandat eller vila på en annan folkrättslig grund.

8.3 En aktiv roll i OSSE

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) är världens största och bredaste regionala säkerhetsorganisation med 57 deltagande stater som förutom Europa och Ryssland också inkluderar de forna sovjetrepublikerna i Kaukasus och Centralasien samt USA och Kanada. Som en fungerande organisation för rapportering om planerade militärövningar och inspektioner utgör OSSE en viktig aktör för en politisk dialog. Organisationen har en särskilt viktig roll i arbetet med att lösa den rysk-ukrainska konflikten med anledning av Rysslands annektering av Krimhalvön. Sverige bör därför ta en mer aktiv del i och högre prioritera arbetet i OSSE. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.4 EU

Inom Europeiska unionen pågår en militär upprustning och Sverige bidrar till den. Unionen militariserar och dess säkerhetsstrategi är inriktad på militära lösningar på kriser i världen. EU siktar på att bli en militär stormakt. Tillsammans med framför allt USA och Nato är det främst de egna intressena och värderingarna man försvarar.

EU satsar hårt på att bygga upp militära strukturer och resurser. Unionen anammar alltmer USA:s doktrin ”pre-emptive war”, föregripande krig, dvs. att man ska vara beredd att ingripa militärt utomlands innan en kris uppstår.

Utrikesförvaltningen, European External Action Service, sköter numera unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Unionens utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP) ska fortsätta att vara mellanstatlig men utrikespolitiken ska bli mer samordnad, vilket betyder att medlemsländerna ska ha en enad röst utåt samt ”stärka EU:s inflytande på den internationella scenen”. Målsättningen är att ge medlemsländerna en så enhetlig och likriktad försvars- och utrikespolitik som möjligt.

Vänsterpartiet anser att detta är en utveckling som Sverige inte ska vara en del av. Vi värnar en oberoende och militärt alliansfri utrikespolitik. Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.4.1 Krigsmaterielsamarbetet inom EU

Produktion och utveckling av krigsmateriel är en viktig del av EU:s säkerhetspolitik. Starka krafter styr utvecklingen mot en gemensam politik och upphandlingsprocess för försvarsmateriel inom unionen. Vänsterpartiet ser med stor oro på det ökade samarbetet inom krigsmaterielområdet mellan EU:s medlemsländer. Vi menar att Sveriges oberoende och militärt alliansfria utrikespolitik är hotad eftersom EU:s strategi från 2007, En strategi för en starkare och mer konkurrenskraftig försvarsindustri i EU, sannolikt kommer att leda till att ännu större fokus riktas mot lösningar som gynnar marknadskrafter och ekonomiska aktörer. Strategin är en fördjupning av det gemensamma militära samarbetet inom EU, där målet är att bygga upp ett gemensamt försvar – något som Vänsterpartiet i grunden motsätter sig.

Ett ökat samarbete avseende upphandling av krigsmateriel torde dessutom försvåra möjligheterna att skärpa den svenska regleringen av krigsmaterielimporten, något som vi har krävt vid ett flertal tillfällen. Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara en föregångare genom sin lagstiftning om svensk export och import av vapen och krigsmateriel. Det svenska övergripande målet måste vara att den totala vapenhandeln i världen ska minska. Sverige bör motsätta sig alla riktlinjer eller regelverk inom EU som kan leda till att vår möjlighet att reglera vapenhandeln begränsas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.4.2 Europeiska försvarsbyrån – EDA

År 2004 bildades Europeiska försvarsbyrån (EDA). Byråns syfte är att utveckla försvarskapaciteten, stärka samarbetet om krigsmateriel, stärka försvarsindustrin i Europa samt främja militär forskning och utveckling. EDA växer och Sverige har anställd personal på plats. EDA är en del av EU:s militarisering och upprustning. Sverige bör lämna Europeiska försvarsbyrån. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.5 Nato

Samarbetet mellan EU och kärnvapenalliansen Nato har utvecklats successivt. I EU:s säkerhetsstrategi lyfts Nato fram som den i särklass viktigaste militära samarbetspartnern. Trots en bristande debatt som saknar folklig förankring väljer den svenska regeringen att inleda samarbeten med Nato på allt fler områden. I maj i år godkände riksdagen det ingångna samförståndsavtalet om värdlandsstöd som tecknats med Nato. Vänsterpartiet är bestämd motståndare till avtalet och menar att det bör rivras upp. Avtalet minskar trovärdigheten i vår militära alliansfrihet och ger inga garantier för en ökad militär säkerhet för Sverige. Tvärtom kommer eventuella Natostyrkor, med möjlig bas på svenskt territorium, att öka spänningen i vårt närområde och ytterligare minska möjligheterna att bedriva en självständig utrikespolitik. I och med en ökad närhet till Nato riskerar Sverige att dras in i förödande krig och konflikter. För vidare läsning om Vänsterpartiets hållning gällande samförståndsavtalet om värdlandsstöd med Nato, se vår motion Samförståndsavtal om värdlandsstöd (motion 2015/16:3377).

Samförståndsavtalet om värdlandsstöd är ett sätt att knyta Sverige närmare Nato. Sveriges tradition av militär alliansfrihet innebär en rad förpliktelser som gör oss lämpade att spela rollen som en fredsbevarande kraft. Ett medlemskap i Nato skulle dels föra oss närmare USA, dels skulle Natos medlemskrav, att bistå en annan Natostat om dess intressen hotas, kunna tvinga in oss i orimliga situationer och åtaganden.

Fredsskapande, fredsbevarande och fredsfrämjande insatser ska ske på FN:s uppdrag eller på annan folkrättslig grund. Sverige bör inte inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.5.1 Militära operationer under Natoflagg

Sverige deltar i dag i Natoleda krishanteringsinsatser. Vänsterpartiet vill att Sverige i stället tydligt ska prioritera deltagande i FN-ledda internationella insatser. Vi värnar FN-systemet och folkrätten samt det generella förbudet mot anfallskrig. Vänsterpartiet beklagar att Sveriges deltagande i FN-ledda insatser kraftigt minskat de senaste

decennierna. Samtidigt har Sverige fokuserat allt mer på Nato- och EU-ledda insatser och på deltagande i EU:s stridsgrupper. Alla beslut om militärt våld som en sista väg för att skydda freden och de mänskliga rättigheterna måste fattas av FN. Det är dock viktigt att vid ställningstaganden gällande internationella insatser inte bara förlita sig på FN-mandat, en individuell prövning måste ske i varje enskilt fall. Vi skulle önska att FN hade kapacitet att genomföra alla internationella insatser själva. Så är dock inte fallet. Under det senaste decenniet har FN delegerat genomförandet av ett stort antal internationella insatser till andra organisationer. Detta är en allt annat än önskvärd utveckling och fram till den dag då FN har kapacitet att själv genomföra alla insatser måste vi tyvärr acceptera att man i vissa fall delegerar genomförandet till andra organisationer. Av den anledningen har Vänsterpartiet i vissa fall stöttat svenskt deltagande i insatser som beslutats av FN, men genomförts av andra organisationer. Det har skett efter en individuell bedömning i varje enskilt fall – vi har bedömt insatsernas möjligheter att bidra till fred, utveckling och säkerhet för civilbefolkningen. Sverige bör avstå från att delta i Nato-ledda internationella insatser som inte bidrar till fred, utveckling och säkerhet för civilbefolkningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Natos snabbinsatsstyrka, Nato Reaction Forces, är ett förband som snabbt ska kunna sättas in vid en internationell kris. Sverige är sedan hösten 2013 en del av denna snabbinsatsstyrkas reserver, som går under namnet Response Forces Pool. Det ingångna samförståndsavtalet om världlandsstöd innebär en riktning mot ytterligare samarbete och fler gemensamma övningar. Fler gemensamma övningar på svensk mark och en anpassning till Natostandard driver Sverige in i ett ökat beroende av Nato. Detta skadar allvarligt vår militära alliansfrihet. Att Nato är en allians med kärnvapenkapacitet är mycket problematiskt och ökar risken för att vi kan komma att hysa kärnvapen på svenskt territorium. Sverige bör lämna Natos reservstyrka Response Forces Pool och i stället söka andra samarbeten, främst med de nordiska länderna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De Nato-ledda övningar som äger rum på svensk mark, i vårt luftrum och på vårt territorialvatten bör upphöra och Nato ska inte tillåtas öva inom Sveriges gränser. Sverige bör därför riva upp samförståndsavtalet om världlandsstöd med Nato. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.5.2 Svensk representation på Natos högkvarter

Sveriges samarbete med Nato innefattar även Euroatlantiska partnerskapsrådet, EAPR. EAPR fungerar som ett forum för informationsutbyte och en säkerhetspolitisk dialog mellan Nato och partnerskapsländerna. På ambassadörsnivå sammanträder de varje månad och därutöver pågår ett brett arbete i olika arbetsgrupper.

Sverige har sedan flera år representation på Natos högkvarter, inklusive en ambassadör. Vänsterpartiet anser inte att det är rimligt med svensk representation på Natohögkvarteret när vi inte är medlemmar i militäralliansen. Den svenska representationen på Natos högkvarter bör omgående avvecklas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.5.3 Partnerskap för fred

Sverige är sedan 1994 med i Partnerskap för fred. Det är ett samarbete mellan Nato och andra länder i Europa, Centralasien och södra Kaukasien. PFP-länderna samordnar och

övar regelbundet med Nato. Ett syfte är att utveckla samverkansförmågan mellan de olika ländernas styrkor så att de ska kunna agera gemensamt vid krishanteringsoperationer. På samma sätt som vårt deltagande i EDA, Nordic Battlegroup (NBG) och den nordiska stridsgruppen 2015 binder oss till militariseringen av EU leder vårt deltagande i PFP till ytterligare harmonisering med Nato. Sverige bör därför lämna Partnership for Peace. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.5.4 Nato StratCom

StratCom är Natos center för att bidra till strategiska kommunikationsmöjligheter mellan Nato och dess allierade. Det handlar bl.a. om att ta fram underrättelseanalyser och research men också om att arbeta med påverkansarbete till stöd för Nato och dess politik samt vad man själv uppger: arbeta med psykologisk påverkan i syfte att uppnå politiska och militära mål.

Det finns en uppsjö av exempel på falska rykten och desinformationskampanjer där Nato och dess allierade varit starkt drivande. Under 2000-talet har vi sett hur Natoländer deltagit i anfallskrigen mot Irak och Afghanistan, i tydlig strid mot folkrätten. Nato genomförde 2011 en insats i Libyen men bröt tydligt mot det FN-mandat som getts och bidrog till den väpnade konflikt som fortfarande härjar landet. I Syrien har flera Natoländer bidragit till att underblåsa konflikten genom att beväpna olika grupper och i Turkiets fall genom att direkt intervensera i landet. Detta har varit möjligt p.g.a. att Nato genom sin propagandaapparat har ideologisk hegemoni.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har av regeringen bemyndigats att förhandla fram samarbetsavtal med StratCom och fr.o.m. den 1 september i år bidrar MSB med en expert vid European External Action Service (EEAS), StratCom East Task Force i Bryssel. Ett svenskt medlemskap gör att Sverige blir en aktiv part i Natos propagandaarbete och desinformationskampanjer. Sverige bör därför avbryta de samarbeten som finns med Nato StratCom och regeringen bör avstå från att söka svenskt medlemskap i centret. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Gemensam säkerhet tillsammans med andra

Ett mantra i svensk försvarsdebatt är orden ”säkerhet bygger vi tillsammans” vilket låter ganska likt det äldre begreppet ”gemensam säkerhet”. Men i dag tolkas ordet ”tillsammans” alltför ofta som ”tillsammans med Nato”.

Gemensam säkerhet betydde från början någonting hela annat. Gemensam säkerhet är ömsesidig. Det uppstod en insikt om att höjd spänningsnivå, mer intensiv övningsverksamhet och en ständig rustningsspiral visserligen är ägnad att skapa säkerhet men ger motsatt effekt. Likaså ska ökade spänningar mellan Ryssland och Nato tas på allra största allvar men utan skrämselfpropaganda eller förhastade beslut. Endast ett mödosamt arbete för fred, avspänning och nedrustning ger resultat i form av ökad, ömsesidig säkerhet. I skuggan av kärnvapnen är detta arbete en nödvändighet för mänsklighetens framtid. Svensk försvarspolitik ska syfta till att bygga långsiktig säkerhet i vårt närområde och i vår omvärld. Då krävs att säkerhetsbegreppet vidgas till att inkludera fler områden än de militära, att vi utgör en aktiv part för nedrustning och

fredliga lösningar i både EU och FN, att vi värnar vår militära alliansfrihet och att vi bygger säkerhet i gemenskap med vår omvärld.

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Karin Rågsjö (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Maj Karlsson (V)

Linda Snecker (V)

Stig Henriksson (V)